

cooperació catalana

Maig 2003 • revista mensual • any 24è • PVP 1,80 € • edita Fundació Roca i Galès

255

Foment de l'economia social

Trèvol, l'ecomissatgeria i la neteja ecològica amb segell de qualitat

Trèvol és una cooperativa de treball associat dedicada a l'ecomissatgeria i als serveis de neteja integrals que neix a finals de 1984. La creació de noves ocupacions i la difusió de valors ecològics i mediambientals són els objectius prioritaris d'aquesta cooperativa que des de sempre s'ha preocupat per les accions socials i la integració laboral. El mes d'octubre passat van aconseguir la certificació de qualitat i el mes d'abril van recollir el Premi a la Trajectòria en Economia Social que atorga la Generalitat de Catalunya a la creació d'empreses d'economia social.

A finals dels anys 70, després de la crisi econòmica, es va desenvolupar la missatgeria, una activitat de transport urbà i interurbà dins del sector dels serveis. El creixement d'aquesta activitat va ser tan ràpid com considerable a causa de les deficientes condicions de les contractacions. I en aquest context general cal situar el naixement de Trèvol. Aquesta cooperativa de treball associat es va constituir al novembre de 1984, com a conseqüència

de la lluita sindical d'uns missatgers que van acabar denunciant l'empresa on treballaven per irregularitats en la contractació. La missatgeria era una activitat que havia crescut sense una normativa laboral reguladora i l'empresari s'havia acostumat a demanar transportistes autònoms per tal d'abaratir els costos.

Com a conseqüència d'aquesta protesta, un grup de missatgers que va ser acomiadat van decidir crear la cooperativa Trèvol Missatgers. Du-

rant la protesta sindical ja van començar a organitzar-se democràticament i assembleària. D'aquesta manera, a partir del model cooperatiu i amb una petita aportació inicial de cadascun dels cinc socis —unes vint mil pessetes— més el vehicle i l'ajuda d'una entitat sindical que els va cedir un local, van iniciar l'activitat. Aleshores, van decidir desenvolupar el model autogestionari, basat en la participació igualitària i democràtica de tots els treballadors, els criteris remuneratius igualitaris i la utilització dels beneficis per a la

reinvertió i la potenciació de noves iniciatives autogestionàries i socials.

Ocupació per a persones desfavorides

Fins avui, a partir dels principis de solidaritat i igualtat d'oportunitats, Trèvol ha donat ocupació a persones dels col·lectius més desfavorits. La cooperativa mateix va néixer i ha pogut mantenir-se gràcies a la solidaritat d'altres persones i entitats. Així, amb tota la naturalitat, a la cooperativa han treballat immigrants de gairebé tots els països del món, i ha donat l'oportunitat a persones amb problemes de drogodependència o que estaven a la presó i, d'aquesta manera, han pogut accedir al tercer grau penitenciari. També han aconseguit treball en la cooperativa famílies monoparentals que tenien importants càrregues familiars. Els únics requisits

que demanen per a ingressar en la cooperativa són: tenir ganes de treballar i il·lusió, característiques que pot tenir qualsevol persona.

En principi, Trèvol ha anat assumint aquesta tasca d'inserció laboral gràcies a que les activitats de missatgeria i neteja no requereixen gaire formació prèvia. Des de Trèvol, l'única cosa que s'ha demanat sempre és un mínim de sentit comú per a poder realitzar el treball que se'ls assignava. "El fet d'adaptar-se i aconseguir un treball més estable i amb majors cotes de participació en la cooperativa sempre depèn de les aspiracions que tinguin les persones acollides", explica Xavier Palos, que ara s'ocupa de les tasques de gerència.

El repte d'aprendre a gestionar una empresa

Un dels principals reptes que van haver d'afrontar va ser la compta-

bilitat i l'administració, així com organitzar el servei, buscar nous clients, etc. Els cinc socis que van iniciar la cooperativa eren missatgers i tenien moltes mancances en la gestió empresarial, fins al punt que durant algun temps la comptabilitat de Trèvol la feia un dels seus clients. Aleshores, van decidir incentivar altres projectes laborals com a embrions de futures cooperatives per tal d'aprofitar les sinergies. I van ajudar a constituir una cooperativa de traductors, una de venda de discos i una d'informàtica. Es pot dir que han estat treballant en un projecte de viver de cooperatives, amb l'objectiu de sumar esforços i compartir els recursos per pal·liar les mancances de cada projecte.

A partir d'aquesta iniciativa, i després d'una reestructuració de la cooperativa per cercar noves formes de participació, van sorgir un conjunt de persones que es van dedicar a les distintes àrees de gestió: l'administració, la comercialització, el control de trucades, etc. Aquesta estabilitat en la gestió va permetre la consolidació de la missatgeria ecològica, esdevenint la primera entitat que s'hi va dedicar comercialment de tot l'estat espanyol. En l'actualitat hi ha 14 empreses dedicades a l'ecomissatgeria, onze de les quals són cooperatives i moltes d'elles han rebut assessorament de Trèvol Missatgers.

La consolidació progressiva de la cooperativa també va ser un al·licient per plantejar altres projectes ambiciosos. Al setembre de 1994 es va crear el Casal Autogestionari, una entitat per promoure l'autogestió com a fórmula organitzada basada en la democràcia interna, la igualtat i la solidaritat. Aquesta entitat sense ànim de lucre es va constituir a partir de les afinitats ideològiques entre Trèvol Missatgers i la cooperativa Biciclot. Des del Casal es volia demostrar que un projecte viable econòmicament, com ara una cooperativa,

podia oferir el seu suport a altres projectes cooperatius o iniciatives socials.

Serveis integrals de neteja

La incorporació del servei de neteja va sorgir per ajudar a una cooperativa que estava en crisi i que Trèvol es va encarregar de revifar. La missió no va ser fàcil perquè van haver d'afrontar els problemes derivats de l'aplicació del model empresarial cooperatiu a una activitat en què la majoria de les treballadores no estaven acostumades a participar en les decisions de l'empresa. A més, s'hi afegia el poc interès, motivat sobretot per la varietat d'honoraris del personal.

Així com en la missatgeria van trobar una alternativa ecològica amb el servei d'ecomissatgeria amb bicicleta, en la neteja van incloure els productes ecològics. Actualment, les activitats del servei integral de neteja de Trèvol s'adrecen a oficines, locals comercials, centres docents i habitatges particulars.

Organització en àrees de treball

Totes les decisions importants de la cooperativa passen per l'Assemblea General, que se sol convocar molt freqüentment. No existeix un Consell Rector com a tal, el més semblat és l'Equip de Coordinació. A partir d'aquí, la cooperativa s'estructura en àrees, respectant sempre els principis de participació democràtica i els criteris remuneratius igualitaris. Hi ha una àrea d'administració de totes les activitats, que s'encarrega de la comptabilitat, la gestió i la supervisió. Per a l'activitat de missatgeria s'ha creat l'àrea d'atenció telefònica i organització dels enviaments, la dels missatgers —amb bicicleta, motocicleta o furgonetes— i la de manteniment dels vehicles. I, per a l'àrea de l'activitat de neteja hi ha una encarregada que coordina les netejadores.

Els ingressos de la cooperativa provenen dels serveis que es presten i un petit percentatge de subvencions, que va ser motiu de conflicte en el seu moment perquè al principi no es volia tenir cap relació amb l'administració. Després d'intensos debats en l'Assemblea General es va decidir que, ja que es pagaven els impostos corresponents, seria poc intel·ligent perdre l'oportunitat de recuperar-los mitjançant les subvencions. Amb les subvencions

van poder acudir al quart Campionat del Món de Ciclomissatgers de San Francisco, van poder ampliar els contractes laborals i van realitzar inversions tan necessàries com el canvi del sistema informàtic o l'adquisició de telefonia mòbil per als missatgers.

Pel que fa a la formació, s'ha elaborat un pla a llarg termini relacionat amb la creació de grups de qualitat en el qual tots els anys participen dos grups de la cooperativa. Aquest pla s'ha realitzat en col·laboració amb l'Institut Català de Qualitat. També es realitzen altres cursos de formació en col·laboració amb la Federació Catalana de Cooperatives sobre temes més generals com ara: legislació laboral, informàtica o idiomes.

Una cooperativa dinàmica i amb empena

A nivell laboral, el futur de Trèvol podria passar per créixer i convertir-se en una empresa de multiserveis. Un projecte que en certa manera ja s'ha iniciat amb Trèvol Neteja. La cooperativa té previst aprofitar la xarxa de clients de què disposa per ampliar l'oferta a altres tipus d'activitats.

Per ara, una de les línies d'actuació més importants que han dut a terme en aquests últims anys ha estat

el foment de l'ecomissatgeria. En 1995 van col·laborar en la creació de l'Agrupació de Missatgeria amb Bicicleta (AMB), una entitat que uneix i dóna suport a les distintes iniciatives que han sorgit arreu de l'Estat espanyol i que tenen en comú el model empresarial cooperativista, l'autogestió, l'ecologia i la solidaritat. Trèvol també forma part de la Coordinadora de Col·lectius

de Defensa i Foment de la Bicicleta i de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària, entre moltes altres entitats i iniciatives del món del cooperativisme i d'àmbit social.

Aquesta ambició per ajudar altres col·lectius i fomentar el cooperativisme i l'autogestió els ha portat a ajudar a crear Trèbol, una altra cooperativa d'ecomissatgeria a Madrid,

als responsables de la qual van assessorar i van cedir el nom amb l'única condició que havien de crear una cooperativa. I amb aquest objectiu de fomentar el sector de l'ecomissatgeria, Trèvol també va ser l'entitat que va organitzar el cinquè Campionat del Món de Ciclomissatgers a Barcelona, l'estiu de 1997.

Francesc Vila

Xavier Palos, gerent de Trèvol, ens explica la seva opinió sobre la trajectòria de la cooperativa, la qualitat i el cooperativisme i la implicació ambiental i social del projecte empresarial que dirigeix.

Trèvol és qualitat, compromís social, sensibilitat ecològica i autogestionària. Tot això és la nostra raó de ser i un motiu per continuar treballant. També és el que fa possible el dia a dia i una manera de fer empresa diferent que volem demostrar que és possible per fer front al mercat.

Què destacaria dels inicis de Missatgers Trèvol?

Que sempre hem apostat pel cooperativisme i que després de 18 anys de funcionament hem assolit la maduresa com a empresa. Amb la definició del projecte de l'ecomissatgeria vam fer una aposta pels valors ambientals, la incorporació dels quals era del tot coherent amb el projecte social que veníem treballant. A la ciutat de Barcelona podíem funcionar en bicicleta igual de bé o millor. Els grups ecologistes i ciclistes reivindicatius amb els quals sempre ens hem relacionat ens venien pressionant i, per coherència, vam posar en marxa la ciclomissatgeria. Vam tenir tant de ressò mediàtic que vam haver de dedicar una persona durant una setmana a atendre els mitjans de comunicació. Fins i tot, vam sortir a *Hola, Lecturas* i mitjans de comunicació més estranys encara.

Com neix la idea d'oferir els serveis integrals de neteja?

Neix a mitjans dels anys 90 com a conseqüència de la crisi d'una cooperativa de treball dedicada a aquesta activitat. I la vam absorbir. La proposta s'adaptava perfectament a l'aposta de Trèvol d'esdevenir una empresa de multiserveis, basada en aprofitar la sinèrgia de l'estructura de gestió que hem creat.

Quins efectes ha tingut la certificació de qualitat?

Fa mig any que hem aconseguit la certificació de qualitat però fa

més de tres que estem treballant per aconseguir-la, i jo diria que tota la vida que ho estem exercitant. L'estructura horitzontal de la cooperativa ajuda a posar per escrit i gestionar millor el que ja fèiem. El model cooperatiu ens ha ajudat molt a aconseguir la certificació perquè, en certa manera, una cooperativa està obligada a informar de totes les decisions i els processos interns.

Trèvol és una cooperativa que sempre ha estat molt implicada socialment.

Trèvol és una part activa del moviment cooperatiu. Hi ha pocs camps que ens toquin i que no hi estiguem ficats. De fet, la col·laboració extralaboral forma part de la nostra filosofia com a cooperativa. Per exemple, fa temps que participem en les reunions de l'Agenda 21 i, des del primer dia, ja sigui perquè són clients, formen part d'alguna xarxa o plataforma conjunta, érem el punt en comú de tots els convocats. És molt fàcil trobar-te amb algun membre de Trèvol en reunions com aquesta. Però, de totes les entitats i projectes en què participem, destacaria la Xarxa d'Economia Solidària, que pretén difondre aquesta forma alternativa d'entendre l'economia i constituir un nucli econòmic alternatiu.

Francesc Vila

